

Regnering förr och nu.

Sedan i yngre dagar brukade
kvinnorna sy sin likklädsel och mennens
likeskjorta, samt stricka vita bomullstrum-
par som både till likklädseln. Plaggen
användes aldrig i livetiden, utan förvarades
i klädskåp, skåp, byrå e. d. När någon
dött, tvättade man ögonen, tvättade ansikte
och händer, och lade en psalmbok under hakan.
Sedan placerades liket på en sofflock, till
kista hämt anskaffas. Man hängde lakan för
fönstren i rummet, och finhackat granis eller
ciris ströddes på golvet. Kistan beställdes hos
en smickare, som kunde göra den färdig på en
dag. Dödsfallet anmäldes för prästen som häll
katesägelse, följande söndag från predikostolen,
efter den döde. Dagen efter dödsfallet ringde man
kl. för barn, kl. halv elva för kvinnor och

kl. clava, förmän. För de förestända på liseklockan
och för män på storklockan. Ringningen utfördes
av ett par män i familjen, eller ett par andra,
som de vidtalat ut gärdet. Förberedelserna,
till "likölet" i hemmet, vidtog omedelbart. Man
berggde öl, slaktade och bakade, och så tingade
man på hjälp i köket och uppställning, och bud
sändes till släkt och grannar att komma på
utsatt dag och tid. Främen före begravningsdagen,
kom söner, söttres eller tjänstefolk från de inbjudna
med rustningar och förmög, som det också heter.
Sen bestod ^{av} vetekör, smärkakelser och glase-
rade runda märkakor, på vars vita glasgr
man skrivit den dödes namn och initials,
och en kolvstek, ett stycke smär, grädde och
en stor spenn mysilad mjölk. Begravnings-
dagen samlades de inbjudna redan klockan
fem och var, beresende på avståndet från

Man klämte
en stund med
klockan, innan
sjöklarsingningen
började.

hemmet till kyrkan. Männen var klädda i
svarta vadmalstkläder, och kvinnorna hade
klänningar av hemvävt svart väskan, svart
guesjel, i smibb eller på tvär, över axlarna,
och svart gyll- eller silkeduk på huvudet.
Bortsett 1880-talet, brukade man bära på
en 15-20 cm. bred kant av eriße. Duken
kallades då sorgakläde i s. f. "sölksduk".
För att den glatta silkeduken ej skulle
glida, och för värmen, eller om man så vill,
händens skuff, vintertid, brukade kvinnorna
hanga, en liten, i tresnibb lagd guesjeduk,
närmast huvudet. Den kallades beduin.
De kuro i händerna brukades av lat ondul, ambrette,
kruemunga och vad blommor som fanns för äro-
tiden, att lägga på gravar eller kisten. För
1850-talet, innan kaffet kommit rikligt i
allmänt bruk, bjöts gästerna på öl, brännvin.

och kakverk, h.v. skållakeringar o.d. och sarg-
konfekt, som man tog med sig hem, som minne.
Det var ett stycke socker, inlagt i svart silke-
papper, med klippta fransar i båda ändar
och en liten påklästrad remsa med ett par
teyckta rader av religiös innebörd. Efter
fektningen samlades folket kring bårer.
Derefter spikades locket fast. Om prästen
sj var närvarande, läste, någon av anförar-
erna, ut liket, och man sjöng en psalm tillsammans.
De män, som blivit ombudna att vara
bårare, lade nu de långa handkläderna över
ackarna, snett örer ryggen och under kistan, och
höll den fast med stadigt grepp. Med den
andra handen, höll man i järnringarna, på
kistans sida. Med de närmast säsjande, tätt
efter kistan följde så alla gästerna i procession.
Under vandringen anslöt sig många till

likföljet, som också var på väg till kyrkan,
men ej ljudna till "likölet." Vid varje gård ^{man}
^{assvade,} var det sått och alla små granisbuskar,
på ömse sidor av vägen, med finhackat ev-
ris emellan. När hävarna trättat, ställde
de kistan på vägen, och några av de manlige
efterföljarna, bebjöro sig att bära ett stycke
av vägen. Den sista sträckan upp till kyrkan,
skedd de der till anmodade "bärakärana", som
man sade, bära kistan själva. Så snart likfärden
blev synlig från kyrktornet, började man ringa.
Kistan ställdes på ett par svarta paller, som "kyr-
kestötan" ställt mitt framför grinden till kyrkogår-
den. De kvinnor, som gäto sist i likföljet och be-
rit korgar med mat, började nu dela ut smörgåsar
och källbitar till gästerna på kyrkbacken. Aron
andra kyrkesbesökare sågade sig till dem. För
att åt minstone få en klunk brömvind. Omkring
(man drack us flaskhalsen!)

1800-talet upphörde denna sed. När man har
kristen in på kyrkogården, fick ingen, av de efter-
följande, säga eller viska ett ord. Det betydde
då att någon annan i släkten, snart skulle dö.
Denna tro växte långt in på 1900-talet. Efter
jordfästningen, hjälptes de manlige gästerna åt
att skotta jord i graven. Flera spadar vore
städda fört i den uppkastade jordmassan.
När klammorna vore lagda på kullen, gingo de
sörjande in i kyrkan och satte sig i den stal een
kyrkubänk, som tecknade den dödes hem. Begravnings-
facket reste sig ej under hela gudstjänsten. Den
seden bestär fortfarande 1942. Efter altartjänst
och den långa predikan över dagens text, höll
prästen en lång likpredikan. Den präst, som
kunde tala så, att de sörjande gräts så obehär-
skat som möjligt, steg derigenom högt i för-
samlingens aktning. Den sörjande familjen och

gästerna, skyndade derefter hem till sorgehuset,
der likölet firades med mat och dryck. Sönda-
gen derefter, skedd de efterlevande, så man-
grant som möjligt beresta gudstjänsten, och
första måndagsmorgonen derefter fick ej förs-
amlingen. I slutet av 1870-talet, var det vanlig-
are bönderna som köpte häst. Den levades ut
mat ersättning. Derefter blev det vanligt att
deltagarna vid bröllop och begravning svinga
åken. Efter något tiotal sedan sekelskiptet
blev det så smärningom brukligt att tele-
fonera efter kista och någon person som med-
följer och ombesörjer att den döde blir klädd
och kistlagd. En liten rum, i in- och uthus,
brukar klädas med lakan och grönt, der kistan
får stå till begravningsdagen. När telefonen
till kyrkoräktmästaren är stämnad om att gräva
och att ringa. Numera ringes lika för alla, och

med klämtning, liksom för dödsfallet annäles
för prästen, och teerestningarna i hemmet köpa.
På bryggan öl är också bortlagt, man skaffar
öl från bryggeri. Har man ej lämpligt slakt
hemma, köper man i slakteri affär, vad som
behövs. Men man bestar en del hemma. För övrigt
finns ju allt att få köpa. Liksom förfäresnes till
stället man grenar utanför dörren, och sträs
finhackat enris neråt vägen. På utsatt dag, sam-
las de inbjudna i sorgehuset, medförande
kransar. Det förekommer, bland nära släktingar
är överlämnat en tårta, beställd på konditori.
Efter förtäringen samlas de närvarande vid
båren, vare lock tillskruvas. En bön läses
högt av någon, och en psalm sjunges gemensamt.
Med de presterande och likbilen före, glider
raden av bilar, sakta, vägen mot kyrkan, i var
tom klockornas ringa, när likfärden närmar sig.

Jordfästningen sker vanligen inne i kyrkan,
men det förekommer också jordfästning vid
gravarna, om sommaren. Efter gudstjänstens
slut, undvicker de Sägande icke rest sig
upp, Skynda äro till de väntande bilarna
som snabbt för dem till sjukhuset. Der
stå nu långa bord dekade, och målt-
tiden vidtager omedelbart. Middagen
består vara ypperlig - men utan sprit.
Kyrkostämman flyttas igen gravarna
och ordnar kranorna. Efter näst en
fjörant häres djup sorgdrökt är helst år.
De äldre, som häres på tradition, häres
sorgkläder hela året.